

ANNA MATRAS-BOLIBOK

*Realizacja Strategii Lizbońskiej w zakresie działalności
badawczo-rozwojowej w ujęciu regionalnym*

Realization of Lisbon Strategy in the field of research and development in regional scope

Abstract: Działalność badawczo-rozwojowa ma kluczowe znaczenie dla wzrostu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki. Warunkiem osiągnięcia tego wzrostu, określonym przez Unię Europejską w Strategii Lizbońskiej, jest zwiększenie w krajach członkowskich do 2010 roku udziału nakładów na badania i rozwój w PKB do poziomu równego 3%, przy założeniu ich sfinansowania w 2/3 ze źródeł prywatnych. Celem artykułu jest analiza stopnia realizacji tych założeń w polskim układzie regionalnym. Otrzymane wyniki wskazują na ogromny dystans dzielący regiony od osiągnięcia zamierzonego celu oraz bardzo wysokie zróżnicowanie międzyregionalne w tym zakresie.

ZNACZENIE DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ W STRATEGII
LIZBOŃSKIEJ

The role of research and development activity in Lisbon Strategy

W przeszłości innowacje powstawały często jako efekt uboczny prowadzonej działalności. Wspecjalizowany sektor badawczo-rozwojowy (B+R) pojawił się dopiero w XX wieku i począwszy od lat pięćdziesiątych, stał się głównym ich źródłem.¹ Działalność B+R, determinując innowacyjność², jest kluczowym czyn-

¹ S. Gomułka, *Teoria innowacji i wzrostu gospodarczego*, CASE, Warszawa 1998, s. 35.

² Chociaż działalność B+R jest bardzo ważnym źródłem innowacji, to innowacje i innowacyjność są pojęciami znacznie szerszymi niż tylko zakończone sukcesem wdrożenie wyników prac naukowo-badawczych. Innowacje to proces obejmujący w najszerszym rozumieniu powstanie pomysłu, prace badawczo-rozwojowe, produkcję, marketing i upowszechnienie, będący rezultatem

nikiem decydującym o poziomie konkurencyjności i rozwoju współczesnej gospodarki. Obejmuje ona systematycznie prowadzone prace twórcze, mające na celu zwiększenie zasobu wiedzy, a także znalezienie nowych zastosowań dla tej wiedzy. Charakteryzuje się dostrzegalnym elementem nowości oraz eliminacją niepewności naukowej i technicznej, co odróżnia ją od innych rodzajów działalności.³

Znaczenie inwestycji w obszarze innowacyjności dla rozwoju gospodarczego zostało dostrzeżone przez Unię Europejską. Przyznanie głównej roli badaniom naukowym, zwłaszcza w strategicznych dla wzrostu innowacyjności dziedzinach nauki, miało stać się głównym motorem jej rozwoju. Wyrazem tego podejścia jest Strategia Lizbońska, przyjęta przez Radę Unii Europejskiej w marcu 2000 roku w Lizbonie. Jest ona najważniejszym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej, którego głównym celem jest stworzenie do 2010 roku na terytorium Europy najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, opartej na wiedzy, zdolnej do trwałego rozwoju, tworzącej większą liczbę lepszych miejsc pracy oraz charakteryzującej się większą spójnością społeczną.⁴ Jednym z czterech priorytetowych obszarów, na których powinny skupić się działania państw członkowskich zmierzające do realizacji wytyczonego celu, stał się obszar innowacyjności. Strategia Lizbońska zakładała coraz głębszą zależność między badaniami naukowymi a rozwojem gospodarki. Podczas szczytu w Barcelonie w 2002 roku podjęto decyzję o konieczności zwiększenia do 2010 roku udziału nakładów na B+R w PKB do 3%, przy założeniu, że 2/3 z tych środków będzie pochodzić ze źródeł prywatnych.

Na początku 2005 roku, po czterech latach mało efektywnego wdrażania jej założeń, Strategia Lizbońska została zaktualizowana. W nowej wersji strategii obszar wiedzy i innowacji ponownie uznano za kluczowy dla wzrostu gospodarczego. Jednocześnie potwierdzono konieczność zwiększenia i poprawy struktury inwestycji w dziedzinę badań i rozwoju⁵ w celu nadrobienia opóźnienia w tym zakresie względem innych krajów (w szczególności wobec USA i Japonii).

licznych złożonych interakcji pomiędzy jednostkami, organizacjami i środowiskiem, w którym działają. Innowacyjność natomiast określana jest jako zdolność i motywacja gospodarki do ustawicznego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce wyników badań naukowych, nowych koncepcji, wynalazków. *Vide*: E. S t a w a s z, *Przegląd podstawowych pojęć: innowacje, transfer technologii, krajowy i regionalny system innowacji, polityka innowacyjna*, [w:] *Instrumenty transferu technologii i pobudzania innowacji*, s. 17; *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2002–2004*, GUS, Warszawa 2006, s.12.

³ *Nauka i technika 2004* – www.stat.gov.pl.

⁴ *Strategia zwiększania nakładów na działalność B+R w celu osiągnięcia założeń Strategii Lizbońskiej*, Dokument przygotowany we współpracy z Departamentem Innowacyjności Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2004, s. 3.

⁵ *Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – Nowy początek strategii*

W konkluzjach wiosennego posiedzenia Rady Europejskiej w 2005 r. za jeden z głównych instrumentów osiągania celów Strategii Lizbońskiej uznano politykę spójności.⁶ Trzeci raport na temat spójności gospodarczej i społecznej wykazał, że polityka ta już znacząco przyczyniła się do realizacji wyznaczonych celów strategicznych, w szczególności w regionach słabiej rozwiniętych, wywierając efekt mnożnikowy na UE jako całość.⁷

Realizacja jednej z trzech głównych wytycznych polityki spójności na lata 2007–2013 – podniesienie poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu gospodarczego – ma nastąpić właśnie przez wzrost i poprawę efektywności inwestycji w badania naukowe i rozwój. Jednocześnie uznano za konieczne zwiększenie identyfikacji polityki spójności z celami nowej Strategii Lizbońskiej na poziomie regionalnym i lokalnym.⁸ Ten poziom odniesienia jest szczególnie istotny właśnie w takich obszarach jak badania i rozwój oraz innowacje, gdzie bliskość powiązań pomiędzy głównymi podmiotami rynku (przedsiębiorstwami, jednostkami naukowo-badawczymi i władzami regionalnymi) pozwala na bardziej efektywną realizację zamierzonych celów.⁹

W obszarze badań i rozwoju na poziomie regionalnym polityka spójności ma do spełnienia dwie funkcje¹⁰:

- wspieranie regionalnych strategii innowacyjności,
- przyczynianie się do zwiększania potencjału badawczego i innowacyjnego regionów do poziomu umożliwiającego udział w ponadnarodowych projektach badawczych.

Ponadto, określony na podstawie Strategicznych Wytycznych Wspólnoty jeden z trzech priorytetów Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia¹¹ (NSRO) –

lizbońskiej, Komunikat na Wiosenny Szczyt Rady Europejskiej, COM(2005) 24 końcowy, Bruksela 02.02.2005 r., s. 23–24.

⁶ *Decyzja Rady Unii Europejskiej z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (2006/702/WE)*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, s. 2.

⁷ *Nowe partnerstwo dla spójności: konwergencja, konkurencyjność, współpraca. Trzeci raport na temat spójności gospodarczej i społecznej*, Urząd Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, Luksemburg 2004, s. 143–149.

⁸ *Decyzja Rady Unii Europejskiej z dnia 6 października 2006 r. w sprawie...*, s. 2.

⁹ Jak wskazują wyniki badań empirycznych przeprowadzonych w Unii Europejskiej w ramach Community Innovation Survey, znacznie większa część interakcji pomiędzy przedsiębiorstwami oraz przedsiębiorstwami i sferą B+R zachodzi właśnie na poziomie regionu niż kraju – *vide*: S. Szultka, P. Tamowicz, M. Mackiewicz, E. Wojnicka, *Regionalne strategie i systemy innowacji: najlepsze praktyki i rekomendacje dla Polski*, PFSL: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2004, s. 9.

¹⁰ *Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013*, COM (2005) 299 końcowy, Bruksela 05.07.2005, s. 19.

¹¹ NSRO to dokument strategiczny przygotowywany przez kraje członkowskie UE na podstawie Strategicznych Wytycznych Wspólnoty, określający krajowe priorytety oraz obszary, na które będą przeznaczane środki unijne i krajowe w latach 2007–2013 – *vide*: www.funduszezstrukturalne.gov.pl.

wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz gospodarki opartej na wiedzy – zakłada, że podstawowym elementem regionalnej strategii rozwoju w tym zakresie powinno być zwiększenie nakładów na działalność badawczo-rozwojową.

Wpisanie celów Strategii Lizbońskiej w politykę spójności, sprawiło, że w ich realizację łatwiej będą mogły zostać włączone regiony. Jeśli UE ma zrealizować cele Strategii Lizbońskiej, muszą się do tego przyczynić wszystkie regiony, a w szczególności te, które charakteryzują się wyższym potencjałem wzrostu wydajności i zatrudnienia.

Niestety, już obecnie wiadomo, że osiągnięcie wyznaczonego celu Strategii Lizbońskiej przez całą Unię Europejską jest nierealne. Pokazał to sporządzony w 2004 roku raport Grupy Wysokiego Szczebla, pod przewodnictwem Wima Koka, który podsumował dotychczasowe jej rezultaty.¹² Szczegółowa analiza wybranych do ewaluacji Strategii wskaźników strukturalnych ujawniła, że Unia Europejska nie tylko nie zmniejszyła dystansu do USA¹³ i Japonii, ale doprowadziła do powiększenia luki innowacyjności wobec tych krajów. W roku 2004 poziom udziału nakładów na B+R w PKB w 25 krajach Unii Europejskiej wyniósł 1,84% i był znacząco niższy w porównaniu do pozostałych głównych gospodarek światowych. W USA udział nakładów na B+R ukształtował się na poziomie 2,68% PKB, zaś w Japonii na poziomie 3,18%.¹⁴ UE osiągnęła również gorsze wyniki pod względem udziału sektora prywatnego w finansowaniu B+R. W roku 2003 wskaźnik ten wyniósł 64,1%, zaś w USA i Japonii, odpowiednio, 68,9% i 75%.¹⁵

Zjawisko pogłębiania się luki innowacyjności zachodzi nie tylko pomiędzy gospodarką UE a gospodarką USA czy Japonii. W wyniku rozszerzenia dysproporcje regionalne wewnątrz UE w analizowanym zakresie wyraźnie się zwiększyły. Szacuje się, że różnice w potencjale naukowo-badawczym są jeszcze większe niż różnice w dochodach. W roku 2004 tylko dwa kraje – Szwecja i Finlandia –

¹² *Facing the Challenge. The Lisbon Strategy for Growth and Employment*, Report from the High Level Group chaired by Wim Kok, November 2004, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2004, s. 14–16.

¹³ W latach 70. i 90. wydajność pracy w UE była porównywalna z amerykańską, natomiast obecnie stanowi zaledwie 82% jej poziomu. Podobnie jest z powolną dynamiką wzrostu zatrudnienia. W roku 2004 poziom zatrudnienia wyniósł w UE 64%, tj. 6 punktów procentowych mniej wobec zakładanego w Strategii Lizbońskiej i 8 punktów procentowych niż w USA, gdzie jest więcej ludności w wieku produkcyjnym i stopa bezrobocia jest znacznie niższa (w UE ok. 9%, w USA ok. 5,5%). Największe stosunkowo różnice wystąpiły w przypadku PKB/capita, poziom europejski stanowił niecałe 70% amerykańskiego – *Znaczenie wartości niematerialnych w aspekcie wyzwań dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Wnioski ze strategii gospodarczych, wyników badań naukowych i analiza rynkowych*, praca zbiorowa pod kierunkiem R. Antczak, CASE, Warszawa 2005, s.7.

¹⁴ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

¹⁵ *Science, technology and innovation in Europe*, Luxembourg: Office for Official Publications of European Communities, 2006, s. 35.

przekroczyły wyznaczony poziom udziału nakładów na B+R, osiągając odpowiednio 3,74% i 3,51% PKB. Wyłącznie te kraje osiągnęły również pułap 2% PKB nakładów sektora prywatnego. Równie duże rozwarstwienie pod kątem intensywności nakładów na B+R występuje na poziomie regionalnym. W badanym roku tylko 21 z 254 regionów Europy osiągnęło wyznaczony pułap 3% PKB, w tym czołowe pod tym względem regiony niemieckie Braunschweig 7,11%, Stuttgart 4,86% i Oberbayern 4,65%.¹⁶ W wielu krajach i regionach UE intensywność nakładów na B+R kształtuje się na poziomie poniżej 1%, a proporcje w strukturze ich finansowania względem zamierzonego celu są odwrócone, tj. 2/3 nakładów na B+R pochodzi ze źródeł budżetowych. Do tej drugiej grupy niewątpliwie należy Polska i prawie wszystkie jej regiony.

ANALIZA NAKŁADÓW NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWĄ
W REGIONACH POLSKI
R&D expenditures analysis in Polish regions

W roku 2004 w Polsce intensywność nakładów na B+R, czyli procentowy ich udział w PKB, wyniosła zaledwie 0,56, czyli była prawie sześciokrotnie niższa od poziomu wyznaczonego w Strategii Lizbońskiej. Fakt ten należy dodatkowo ocenić negatywnie ze względu na spadek badanego wskaźnika w ciągu ostatnich 10 lat – średnioroczny poziom w latach 1995–2004 wyniósł 0,62% (tab. 1).

W zakresie intensywności działalności badawczo-rozwojowej w Polsce występuje bardzo duże zróżnicowanie regionalne. Oszacowana dla 2004 roku wartość współczynnika zmienności udziału nakładów na B+R w PKB regionów wskazuje, iż przeciętne odchylenie od średniej sięgało aż 75%.

W układzie regionalnym w 2004 roku najwyższe nakłady na B+R w stosunku do PKB zostały poniesione w województwie mazowieckim – 1,20%, pomimo to nie został tu osiągnięty nawet poziom średniej unijnej. Ponadto niepokojące jest obniżenie tego wskaźnika w ciągu ostatnich dziesięciu lat o prawie 30% (z poziomu 1,69% w 1995 roku). Województwo małopolskie z udziałem w 2004 roku na poziomie 0,96% PKB zajmowało drugą pozycję w kraju. Należy zaznaczyć, że w okresie od 1995 do 2004 roku odnotowało ono wzrost tego współczynnika o 0,11 punktu procentowego.

Najniższy udział nakładów na B+R w PKB wystąpił w województwach: świętokrzyskim i lubuskim – odpowiednio zaledwie 0,08% i 0,11%. Ponadto, w regionach tych mamy do czynienia z bardzo dużą zmiennością badanego parametru, np. w świętokrzyskim w 1999 roku wzrósł on nagle trzykrotnie do pozio-

¹⁶ *Science, technology and innovation in Europe...*, s. 47.

mu 0,56%, czyli obecnej średniej krajowej, ale już w kolejnym roku drastycznie spadł do 0,11%, zaś w lubuskim naprzemiennie jego wartość podwajała się lub spadała dwukrotnie. Również województwa kujawsko-pomorskie i podlaskie charakteryzowały się dużą zmiennością poziomu intensywności nakładów na B+R w analizowanym okresie. Na podstawie tych obserwacji można wysnuć wniosek, że w regionach tych brak jest wytyczonych celów strategicznych związanych ze zwiększeniem innowacyjności regionu, co w konsekwencji prowadzi do przesuwania środków na inne cele.

Tab. 1. Procentowy udział nakładów na działalność B+R w PKB w województwach Polski oraz jego dynamika w latach 1995–2004
R&D expenditure as a percentage of GDP in Polish voivodships and its dynamics in period 1995–2004

Województwa	Udział nakładów na B+R w PKB (w %)		Dynamika	
	Średnioroczny 1995–2004	2004	Średnioroczna 1995–2004	2004/1995
Polska	0,62	0,56	98,81	88,89
Dolnośląskie	0,49	0,41	100,20	95,35
Kujawsko-pomorskie	0,31	0,27	105,25	135,00
Lubelskie	0,49	0,46	98,37	83,64
Lubuskie	0,15	0,11	126,40	220,00
Łódzkie	0,65	0,52	96,76	72,22
Małopolskie	0,85	0,96	101,43	111,63
Mazowieckie	1,39	1,20	96,40	71,01
Opolskie	0,20	0,13	94,41	56,52
Podkarpackie	0,45	0,29	101,26	82,86
Podlaskie	0,20	0,24	121,81	218,18
Pomorskie	0,45	0,48	101,95	111,63
Śląskie	0,38	0,31	98,23	81,58
Świętokrzyskie	0,17	0,08	112,64	47,06
Warmińsko-mazurskie	0,26	0,21	98,22	80,77
Wielkopolskie	0,46	0,43	100,16	93,48
Zachodniopomorskie	0,23	0,17	100,36	65,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS – www.stat.gov.pl.

Województwo świętokrzyskie w niekorzystnym świetle dodatkowo stawia fakt, że w porównaniu do roku 1995 udział nakładów na B+R w PKB w 2004 roku obniżył się ponad dwa razy, co było najgorszym wynikiem w kraju. Duży spadek analizowanego wskaźnika wystąpił również w województwach opolskim i zachodniopomorskim – odpowiednio o 43% i 35%. Największy zaś wzrost współczynnika intensywności nakładów na B+R miał miejsce w województwie lubuskim i podlaskim – względem 1995 roku podwoił się. Są to województwa obecnie o najniższych poziomach intensywności nakładów na B+R, więc pozytywne zmiany w tym zakresie rokuje szansę na zmniejszenie dystansu względem innych województw w kraju.

Bardzo wysoka koncentracja regionalna występuje w Polsce również w zakresie bezwzględnych nakładów na B+R. W latach 1995-2004 uśrednione nakłady na B+R w sześciu najlepszych województwach stanowiły ponad 80% nakładów krajowych. Obserwację tą potwierdza również oszacowana dla 2004 roku wartość współczynnika koncentracji Lorenza, która wyniosła 0,63. W samym tylko województwie mazowieckim poniesiono blisko 44% ogólnej sumy wydatków na ten cel. Województwo małopolskie z 10% i śląskie z 8,5% udziałem plasują się pod tym względem odpowiednio na drugiej i trzeciej pozycji (tab. 2).

Tab. 2. Procentowy udział bezwzględnych nakładów na B+R w województwach w nakładach krajowych oraz jego dynamika w latach 1995-2004
R&D expenditure in volume of Polish regions as a percentage of total expenditure of country and its dynamics in period 1995-2004

Województwa	Udział w krajowych nakładach na B+R (w %)		Dynamika	
	Średnioroczny 1995-2004	2004	Średnioroczna 1995-2004	2004/1995
Polska	100,00	100,00	—	—
Dolnośląskie	6,17	5,62	100,6	102,04
Kujawsko-pomorskie	2,44	2,34	105,0	137,27
Lubelskie	3,34	3,26	98,1	81,69
Lubuskie	0,56	0,45	128,5	227,93
Łódzkie	6,46	5,82	97,9	80,55
Małopolskie	10,07	12,52	102,9	127,48
Mazowieckie	43,68	43,87	99,8	98,05
Opolskie	0,79	0,57	94,4	57,41
Podkarpackie	2,85	2,02	101,8	86,94
Podlaskie	0,80	1,00	121,2	229,31
Pomorskie	4,06	4,80	102,9	124,92
Śląskie	8,57	7,81	98,4	85,19
Świętokrzyskie	0,66	0,36	111,9	49,70
Warmińsko-mazurskie	1,21	1,09	99,1	86,66
Wielkopolskie	6,72	7,23	102,5	117,41
Zachodniopomorskie	1,62	1,24	100,4	65,06

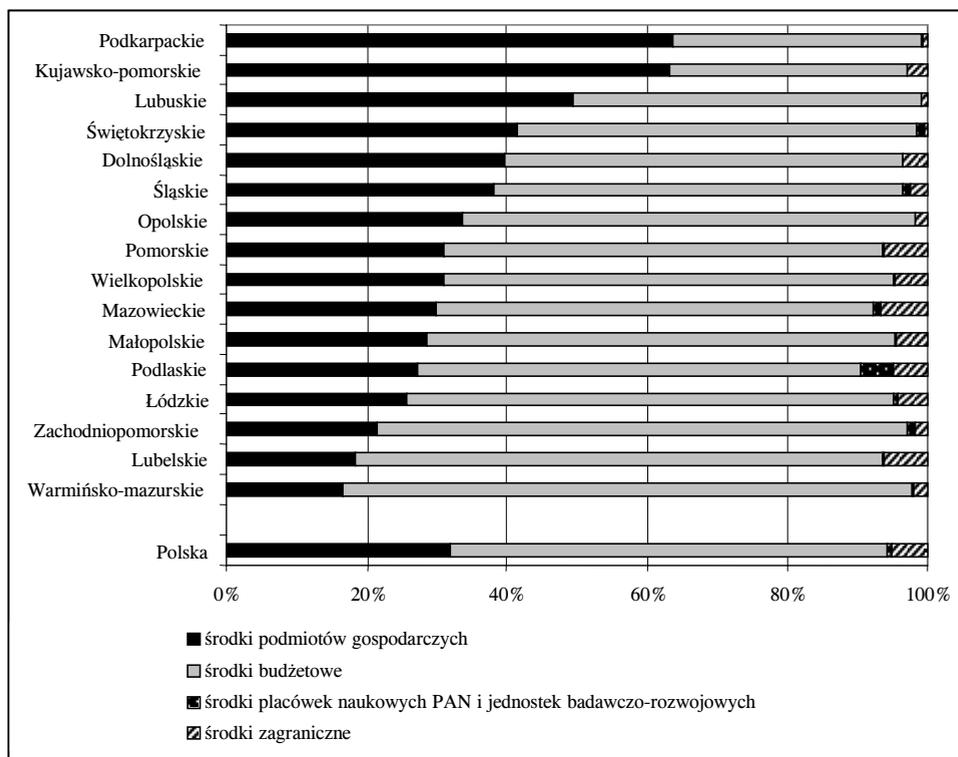
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych statystycznych GUS – www.stat.gov.pl.

Najmniejsze wartościowo (poniżej 1%) nakłady wystąpiły w województwach lubuskim, świętokrzyskim, opolskim i podlaskim. Należy zaznaczyć, że w porównaniu do 1995 roku dwa z nich, a mianowicie podlaskie i lubuskie, osiągnęły najwyższy wzrost tego wskaźnika w kraju, natomiast dwa pozostałe największy spadek.

Warto podkreślić, że duże zróżnicowanie regionalne występuje w badanym zakresie również pomiędzy krajami i regionami UE. W roku 2003 dziesięć regionów o najwyższych bezwzględnych nakładach na B+R koncentrowało 30% nakładów unijnych, w tym sam region Ile de France blisko 8%.¹⁷

¹⁷ *Science, technology and innovation in Europe...*, s. 52.

Według celów Strategii Lizbońskiej zwiększenie nakładów na B+R ma zostać osiągnięte przy założeniu, że 2/3 ich wysokości zostanie sfinansowane przez sektor prywatny. W Polsce proporcje są odwrócone – w 2004 roku ponad 60% nakładów¹⁸ pochodziło ze środków budżetowych (rys. 1).

Rys. 1. Nakłady na działalność B+R według źródeł finansowania w województwach Polski w 2004 roku

R&D expenditure by source of funds in Polish regions in year 2004

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Nauka i technika 2004*, www.stat.gov.pl.

W ujęciu regionalnym tylko dwa regiony podkarpacki i kujawsko-pomorski były bliskie osiągnięcia celu barcelońskiego – udział źródeł prywatnych w finansowaniu B+R wyniósł w 2004 roku ponad 60%. Z kolei w najlepszym pod względem intensywności nakładów na B+R województwie mazowieckim źródła budżetowe stanowiły ponad 60%. Najgorsza sytuacja miała miejsce w wojewódz-

¹⁸ Według stosowanej w GUS definicji opartej na zaleceniach *Frascati Manual* główna kategoria nakładów, stosowana w badaniach statystycznych działalności B+R, to nakłady wewnętrzne, czyli nakłady poniesione w roku sprawozdawczym na prace B+R wykonane w jednostce sprawozdawczej, niezależnie od źródła pochodzenia środków.

twie warmińsko-mazurskim, gdzie środki budżetowe stanowiły ponad 80%. Duży udział budżetu państwa w finansowaniu nakładów na B+R może świadczyć o niewielkim zainteresowaniu sektora prywatnego działalnością B+R, ale może być także skutkiem słabej kondycji finansowej przedsiębiorstw danego regionu. Należy jednak zaznaczyć, że środki z budżetu państwa powinny mieć pewien minimalny udział w nakładach na B+R. Badania sektora B+R w krajach o rozwiniętej gospodarce opartej na wiedzy wykazały, że określony poziom finansowania budżetowego implikuje zwiększone finansowanie ze źródeł pozabudżetowych, mianowicie zwiększenie finansowania budżetowego powyżej poziomu 0,4%–0,6% PKB powoduje średnio 3- i 4-krotnie szybszy wzrost finansowania pozabudżetowego. Poniżej tego minimalnego progu jednostki naukowe przeznaczają środki finansowe przede wszystkim na badania podstawowe.¹⁹

Środki pochodzące z organizacji międzynarodowych i instytucji zagranicznych (w tym środki pochodzące z UE, stanowiące w 2003 roku w Polsce 57%) w ciągu ostatnich kilku lat wyraźnie zwiększyły swój udział w źródłach finansowania działalności B+R.²⁰ W roku 2004 ich najwyższy poziom – 6,7% odnotowano w województwie mazowieckim. Równie wysoki – 6,2% udział środków zagranicznych w nakładach ogółem był w województwach lubelskim i pomorskim. Najniższe zaś poziomy odnotowano w świętokrzyskim – zaledwie 0,4%, podkarpackim – 0,6% oraz lubuskim – 0,8%. Oszacowana dla 2004 roku wartość współczynnika zmienności udziału środków zagranicznych w finansowaniu nakładów na B+R w regionach wskazuje, iż przeciętne odchylenie od średniej sięgało 60%. Różnice pomiędzy regionami są pod tym względem zatem dosyć wysokie, co oznacza, że wiele regionów nie podejmuje prób dotarcia i wykorzystania środków zagranicznych na B+R.

ZAKOŃCZENIE

Conclusions

Przeprowadzona analiza wykazała, że regiony polskie są dalekie od osiągnięcia wyznaczonych celów Strategii Lizbońskiej w zakresie badań i rozwoju. W Polsce dla jego osiągnięcia nakłady na B+R w PKB powinny wzrosnąć prawie 6 razy, zaś nakłady sektora prywatnego ponad 11 razy. Zróżnicowanie regionalne pod tym względem jest bardzo wysokie. W wiodącym w kraju województwie mazowieckim osiągnięcie wyznaczonego pułapu 3% wskaźnika intensywności nakładów na B+R wymaga ponadtrzykrotnego wzrostu, w tym ze źródeł pry-

¹⁹ W. M. G a c z e k, *Potencjał naukowo-badawczy regionów a ich innowacyjność w aspekcie realizowania celów Strategii Lizbońskiej – ekspertyza dla MGIPiPS*, Poznań 2004, s. 8.

²⁰ *Nauka i technika 2003* – www.stat.gov.pl.

watnych ponad siedmiokrotnego. Najgorsze zaś pod tym względem województwo świętokrzyskie powinno zwiększyć udział nakładów w PKB ponad 40 razy, a ze źródeł prywatnych aż 62 razy. Jak widać, perspektywa zmniejszenia luki innowacyjnej przez polskie regiony jest stosunkowo odległa. Ocenia się, że osiągnięcie przez Polskę celów Strategii Lizbońskiej może nastąpić najwcześniej w 2013 roku.²¹

Szansą na przyspieszenie tego procesu mogą być środki finansowe z UE, ukierunkowane na zwiększenie innowacyjności gospodarek krajów członkowskich. W latach 2007–2013 w ramach unijnej polityki spójności Polska ma otrzymać prawie 60 mld EUR. Na poziomie regionalnym w ramach 16 Regionalnych Programów Operacyjnych oraz Programu Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej zostanie przeznaczonych 31% przewidzianych do rozdysponowania w ramach NSRO, czyli ponad 18 mld EUR.²² Komisja Europejska postuluje, aby co najmniej 60% środków przewidzianych na sfinansowanie polityki regionalnej przeznaczyć na realizację Strategii Lizbońskiej.²³ Efektywne wykorzystanie tych środków pozwoliłoby niewątpliwie na zwiększenie intensywności nakładów na B+R, a w konsekwencji przyczyniłoby się do wzrostu innowacyjności polskich regionów.

SUMMARY

The research and development activity plays a key role in the growth of the innovativeness and competitiveness of the economy. The objective aiming at achieving this growth, defined by the European Union in the Lisbon Strategy, is to increase the share of research and development expenditure in gross national product of the member countries to the level of 3% by the year 2010, with assumption that 2/3 of the necessary funds will be provided by the private sources. According to these assumptions a particularly relevant point of reference in this field is region. This paper assesses the level of realization of the defined objective in Polish regional scope. The conducted analysis revealed a vast distance separating Polish regions from achieving the desired objective and a very high interregional diversity in this range.

²¹ *Założenia polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa do 2020*, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Warszawa 2004, s. 40.

²² *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia i wynikające z nich Programy Operacyjne ze szczególnym uwzględnieniem Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 5.

²³ J. K n a s t, *Polityka innowacji w Polsce – zbieżność z celami Unii Europejskiej*, „Wspólnoty Europejskie” 2006, nr 6 (175), s. 41.